

Ο Lars Lih για τη Ρώσικη Επανάσταση: Από τον Φλεβάρη στον Οκτώβρη

Προλογικό σημείωμα: Αλέξης Λιοσάτος

Δημοσιεύουμε ένα ενδιαφέρον άρθρο του γνωστού ιστορικού-ερευνητή της Ρώσικης Επανάστασης, Λαρς Λι , που προσφέρει μια νέα ματιά στο 1917. Μέσα από το άρθρο η Ρώσικη επανάσταση αποδεικνύεται πράγματι η πιο δημοκρατική επανάσταση στην ιστορία, υπογραμμίζεται (και αποκαθίσταται απέναντι στις σταλινικές παραμορφώσεις) ο κεντρικός ρόλος της τάξης και των σοβιέτ , τα οποία δημιουργήθηκαν ανεξάρτητα από τους μπολσεβίκους, ενώ αποτυπώνεται η δημοκρατικότητα , η διαδραστική σχέση και η γείωση του μπολσεβίκικου κόμματος (και του Λένιν προσωπικά) με την εργατική τάξη και τους αγρότες. Δεν συμφωνούμε βεβαίως σε αρκετές άλλες πτυχές του άρθρου.

Το βασικό λάθος που προκύπτει από την ανάγνωση της ιστορίας που προτείνει ο Λι, είναι ότι οδηγεί α) στην υποτίμηση του υποκειμενικού παράγοντα, του κόμματος με την πολιτική του Λένιν και του Τρότσκι και β) στο ξέπλυμα του σταλινισμού, στην ταύτιση μπολσεβικισμού και σταλινισμού .

Ο Λι γράφει ότι ο στόχος των μπολσεβίκων ήταν δημοκρατικός και όχι σοσιαλιστικός, ότι η επανάσταση του 1917 ήταν δημοκρατική και όχι σοσιαλιστική. Ουσιαστικά ισχυρίζεται ότι δεν υπήρξε ποτέ εργατική επανάσταση. Όμως , όπως έλεγε κι ο Λένιν, όποιος θέλει μια «καθαρή» επανάσταση, δεν θα ζήσει ποτέ για να τη δει. Πάντα θα υπάρχουν συγκεκριμένοι περιορισμοί , οπότε πάντα θα υπάρχουν επαναστατικές προσπάθειες που θα αποκλίνουν από το «ιδανικό σενάριο». Αν δεν υπήρχαν οι περιορισμοί της πραγματικότητας, τότε θα μπορούσε να είναι εφικτό το πέρασμα άμεσα στον κομμουνισμό και μάλιστα σε παγκόσμιο επίπεδο. Δεν θα χρειαζονταν έννοιες όπως μεταβατική σοσιαλιστική περίοδος, η δικτατορία προλεταριάτου κλπ. Ακόμα και ο Τρότσκι στην «Διαρκή Επανάσταση» ξεκαθαρίζει ότι μεσολαβεί μια μεταβατική περίοδος από την πρώτη εργατική επανάσταση ως τη διεθνοποίηση της επανάστασης, που είναι ο μόνος δρόμος για να «τελειοποιηθεί» η επανάσταση και σε εθνικό επίπεδο.

Οι μπολσεβίκοι και ο Τρότσκι δεν ήταν αιθεροβάμονες, προσπαθούσαν να συγκεκριμενοποιήσουν τη σοσιαλιστική στρατηγική στις ρώσικες συνθήκες. Η εργατική τάξη της Ρωσίας και οι Μπολσεβίκοι θα έγραφαν ιστορία, αλλά σε συνθήκες όχι δικής τους επιλογής. Οι Μπολσεβίκοι ουσιαστικά υιοθέτησαν τη διαρκή επανάσταση του Τρότσκι από τον Απρίλη του 1917, βλέποντας ότι τα αστικοδημοκρατικά αιτήματα μπορούσαν να ολοκληρωθούν μόνο με την εργατική-σοσιαλιστική εξουσία. Η Ρωσία λοιπόν θα αποτελούσε το πρώτο βήμα για την παγκόσμια σοσιαλιστική επανάσταση. Από μόνο του ένα ρωσικό εργατικό κράτος δεν μπορούσε να κάνει θαύματα, εξαρτιόταν από την επανάσταση στη Δύση, διαφορετικά θα συντριβόταν. Ήταν προφανές για τους επαναστάτες σοσιαλιστές ότι η Ρωσία δεν μπορεί να οικοδομήσει τον σοσιαλισμό μόνη της με μια μικρή μειοψηφία εργατών σε μια λαοθάλασσα εξατομικευμένων αγροτών που θέλανε ένα κομμάτι γης και μια καθυστερημένη οικονομία. Η καθυστερημένη οικονομία δεν μπορούσε να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για την εθελοντική κολλεκτιβοποίηση της γης. Συνεπώς οι μπολσεβίκοι έπρεπε πρώτα να υποστηρίξουν το αστικό αίτημα «η γη στους αγρότες» και μετά να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την εθελοντική (όχι βίαιη) κολλεκτιβοποίηση της γης. Η ρωσική εργατική τάξη θα ηγεμόνευε πάνω στους αγρότες για ένα μικρό χρονικό διάστημα, αλλά η βασική βοήθεια θα ερχόταν από έξω.

«Αν το ρωσικό προλεταριάτο βρεθεί στην εξουσία, ... θα συναντήσει την ετοιμότητα του παγκόσμιου προλεταριάτου να προσφέρει οργανωμένη υποστήριξη... Αν αφεθεί μόνη της, στις δικές της δυνάμεις, η εργατική τάξη της Ρωσίας θα τσακιστεί απ' την αντεπανάσταση τη στιγμή που η αγροτιά θα της γυρίσει την πλάτη. ...» έγραφε ο Τρότσκι το 1906! («Αποτελέσματα και Προοπτικές»)

Με αυτή την έννοια, ο Λι έχει δίκιο όταν λέει πως όλοι οι Σοσιαλδημοκράτες «συμφωνούσαν ότι η αγροτική πλειοψηφία ήταν εμπόδιο στο σοσιαλιστικό μετασχηματισμό, εν απουσία μιας Ευρωπαϊκής Επανάστασης που θα άλλαζε τα δεδομένα του παιχνιδιού», αλλά έχει άδικο όταν το ερμηνεύει ως άρνηση σοσιαλιστικής στρατηγικής για τη Ρωσία! Λήφθηκαν σοσιαλιστικά μέτρα, η απαλλοτρίωση των καπιταλιστών, η αφαίρεση των πολιτικών δικαιωμάτων και «ελευθεριών» τους (αυτός ήταν ένας δίκαιος ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΣ στόχος των μπολσεβίκων που αφορούσε τις πολιτικές ελευθερίες από τους αστούς, όχι γενικώς...) , ο εργατικός έλεγχος στην παραγωγή, η μείωση ωρών

εργασίας , το χτύπημα της ανεργίας κλπ που δεν θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε αστικές συνθήκες. Αυτός ήταν ο πρώτος λόγος που ο Τρότσκι μίλησε για υποχρεωτικό άμεσο πέρασμα της επανάστασης από το αστικό στο σοσιαλιστικό στάδιο, και τη θέση του υιοθέτησε ο Λένιν με τις «θέσεις του Απρίλη». (Σημειώνουμε και μια ανακρίβεια του Λι, για το πότε υιοθέτησε ο Λένιν το σύνθημα «όλη η εξουσία στα σοβιέτ». Στις θέσεις του Απρίλη, γράφει επί λέξει «διακηρύσσουμε την ανάγκη μεταβίβασης όλης της κρατικής εξουσίας στα Σοβιέτ Αντιπροσώπων των Εργαζομένων». Αυτός ήταν ο λόγος που ο Λένιν δήλωσε τη στιγμή που τα Σοβιέτ ανέλαβαν (ή διατήρησαν, όπως ισχυρίζεται ο Λι) την εξουσία τον Οκτώβρη του 1917, ο Λένιν δήλωσε ρητά: «Τώρα είναι πια καιρός να προχωρήσουμε στην ανοικοδόμηση της σοσιαλιστικής τάξης πραγμάτων».

Αλλά καμία χώρα από μόνη της δεν θα μπορούσε να εξασφαλίσει μακροπρόθεσμα και να ολοκληρώσει τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό. Η διεθνής επανάσταση ήταν υποχρεωτικά αστάθμητος παράγοντας, άρα το σοσιαλιστικό πείραμα στη Ρωσία ήταν «αυξημένου ρίσκου». Παρ' όλα αυτά, οι Μπολσεβίκοι δεν μπορούσαν να κάνουν πίσω και να προδώσουν την παγκόσμια εργατική τάξη. Οι Μπολσεβίκοι προσπάθησαν να χτίσουν τον σοσιαλισμό στις ρωσικές συνθήκες που μπορούσε να επιβιώσει, να καρποφορήσει και να ολοκληρωθεί μόνο με την εξάπλωσή του σε διεθνές επίπεδο.

Αν αγνοήσουμε όλα τα παραπάνω, αν δεχθούμε ότι ο στόχος των Μπολσεβίκων ήταν η αστικοδημοκρατική επανάσταση –έστω ενάντια στην αστική τάξη-, τότε μπορούμε κάλλιστα να μετατραπούμε και σε απολογητές του Στάλιν, ως συνεχιστή της μπολσεβίκικης παράδοσης. Γιατί ο Στάλιν παρέλαβε μια διαλυμένη μισοφεουδαρχική χώρα και μετέτρεψε την ΕΣΣΔ σε 2^η παγκόσμια ιμπεριαλιστική υπερδύναμη. Στα αστικοδημοκρατικά καθήκοντα λοιπόν τα πήγε περίφημα! Όμως αυτό έγινε πάνω στα κόκαλα και την υπεραξία των εργατών και των αγροτών. Αυτή ήταν η στρατηγική των Μπολσεβίκων;

Ο Λι γίνεται και σε άλλο σημείο ευάλωτος στη σταλινική ιστοριογραφία, υποτιμώντας τον ρόλο του Λένιν.

«Οι Μπολσεβίκοι στην Πετρούπολη δε χρειάζονταν τον Λένιν για να ... απορρίψουν τον οποιοδήποτε συμβιβασμό με τους αστούς μεταρρυθμιστές... Ο Κάμενεφ και ο Στάλιν ήταν σίγουροι ότι η Προσωρινή Κυβέρνηση ήταν

απολύτως ανίκανη να φέρει σε πέρας το επαναστατικό πρόγραμμα...» Μα είναι γνωστό ότι όταν επέστρεψε ο Λένιν τον Απρίλιο στη Ρωσία και έδωσε το σύνθημα για τη μετατροπή της αστικοδημοκρατικής επανάστασης σε σοσιαλιστική, βρήκε απέναντί του όλους τους άλλους ηγέτες των Μπολσεβίκων, που τον κατηγορούσαν ως τρελό και τροτσκιστή. Κάμενεφ και Στάλιν συμφωνούσαν ότι η αστική τάξη δεν θα μπορούσε να φέρει σε πέρας το επαναστατικό πρόγραμμα, αλλά θεωρούσαν επίσης ότι η εργατική τάξη πρέπει να σταματήσει στα αστικοδημοκρατικά αιτήματα. Χρειάστηκαν αλλεπάλληλες μάχες (και είναι καταγεγραμμένες) για να ρυμουλκήσει ο Λένιν το κόμμα στην άποψη που είχε υιοθετήσει νωρίτερα ο Τρότσκι. Είναι σαφές ότι οι Μπολσεβίκοι χωρίς τον Λένιν θα ακολουθούσαν την προηγούμενη λάθος γραμμή, το «όλη η εξουσία στα σοβιέτ» ούτε θα επιστρατευόταν ως σύνθημα ούτε θα γινόταν προσπάθεια να υλοποιηθεί. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι ακόμα και τον Οκτώβρη του 1917, με τους Μπολσεβίκους να είναι σύσσωμοι πλέον με τη σοσιαλιστική στρατηγική του Λένιν, οι Κάμενεφ-Ζινόβιεφ, δυο από τους μεγαλύτερους ηγέτες του κόμματος, όχι απλά διαφώνησαν με το πέρασμα της εξουσίας στα σοβιέτ αλλά έπαιξαν ανοιχτά αντεπαναστατικό ρόλο. Δυστυχώς τα πρόσωπα έπαιξαν ρόλο. Και λέμε «δυστυχώς», γιατί η Διαρκής Επανάσταση του Τρότσκι δεν έγινε ποτέ κτήμα των Μπολσεβίκων ηγετών, και μετά τον θάνατο του Λένιν οι περισσότεροι συντάχθηκαν με τον «ρεαλισμό» της σταλινικής γραφειοκρατίας, που επέστρεψε στην υποταγή της εργατικής στην αστική τάξη και στη μενσεβίκικη στρατηγική των σταδίων.

Στην πραγματικότητα, ήδη μετά την περίοδο του «πολεμικού κομμουνισμού», οι βάσεις της αντεπανάστασης σε εθνικό επίπεδο είχαν ήδη μπει. Οι εργάτες ήταν συντριμμένοι, η βιομηχανία είχε καταστραφεί, τα σοβιέτ είχαν καταρρεύσει, οι αγρότες στρέφονταν εναντίον των πόλεων, η συντριπτική πλειοψηφία της πρωτοπορίας είχε εξοντωθεί και οι Μπολσεβίκοι άρχισαν να υποχωρούν στις καπιταλιστικές πιέσεις, ενώ ένα νέο και διογκούμενο κοινωνικό στρώμα κυριαρχούσε στην κοινωνία και μέσα στο κόμμα: η γραφειοκρατία. Η ζοφερή κατάσταση μπορούσε να αντιστραφεί μόνο με τη νίκη της δυτικής εργατικής τάξης. Η διεθνής επανάσταση ήταν εξαρχής απαραίτητη προϋπόθεση για την επιβίωση της ρωσικής και όχι απλά συμπληρωματική ευχή, όπως τείνει να την παρουσιάσει ο Λι. Μετά το 1920 η απομάκρυνση της διεθνούς επανάστασης οδήγούσε στην αστική παλινόρθωση, και έτσι έγινε.

Lars Lih

Για τις συνηθισμένες περιγραφές, η επανάσταση του Φλεβάρη ήταν η καλή και εκείνη του Οκτώβρη η ακραία. Αλλά τα γεγονότα στη Ρωσία αποδείχθηκαν αρκετά πιο περίπλοκα.

Στο βιβλίο της «Η Ρώσικη Επανάσταση Από Μέσα» η Ρίτα Τσάιλντ Ντόρ (αμερικανίδα δημοσιογράφος) έγραφε τις πρώτες τις εντυπώσεις από τη Ρωσία: «Το πρώτο πράγμα που είδα το πρωί με την άφιξή μου στην Πετρούπολη... ήταν μια ομάδα νέων αντρών, περίπου 20 σε αριθμό, που διαδήλωναν στο δρόμο μπροστά από το ξενοδοχείο μου κρατώντας ένα κόκκινο λάβαρο που έγραφε κάτι με άσπρα γράμματα. 'Τι γράφει η σημαία;' Ρώτησα τον θυρωρό του ξενοδοχείου. 'Γράφει «όλη η εξουσία στα Σοβιέτ», ήταν η απάντηση. «Τι είναι σοβιέτ;», ρώτησα, κι απάντησε σύντομα: 'Είναι η μόνη κυβέρνηση που έχουμε στη Ρωσία σήμερα'.»

Κρίνοντας από αυτό το απόσπασμα, οι περισσότεροι από εμάς θα έπρεπε να υποθέσουμε ότι η Ντόρ έφτασε στη Ρωσία μετά την επανάσταση του Οκτώβρη, καθώς μόνο τότε τα σοβιέτ κατάφεραν να ανατρέψουν την Προσωρινή Κυβέρνηση. Αλλά στην πραγματικότητα η Ντόρ έφτασε στη Ρωσία στα τέλη του Μάη 1917 κι έφυγε από τη χώρα στα τέλη του Αυγούστου. Το βιβλίο της στάλθηκε για έκδοση πριν την Οκτωβριανή Επανάσταση και έτσι μας δίνει μια μαρτυρία ανεκτίμητης αξίας για το τι συνέβαινε το 1917, χωρίς να έχει γνώση για την κατάληξη των γεγονότων και χωρίς να τα ερμηνεύει εκ των υστέρων .

Η περιγραφή της Ντορ αποκαλύπτει ένα πολύ ουσιαστικό γεγονός: «Τα σοβιέτ, ή συμβούλια εκπροσώπων των στρατιωτών κι εργατών, που έχουν εξαπλωθεί σε όλη τη χώρα σαν πυρκαγιά, είναι ό,τι πλησιέστερο στην έννοια «κυβέρνηση» που διαθέτει η Ρωσία από τις πρώτες μέρες της επανάστασης.» Αν και η Ντορ ήταν σοσιαλίστρια, είχε ταχθεί με πάθος υπέρ του πολέμου κατά της Γερμανίας και στεκόταν απολύτως εχθρικά απέναντι σε κάτι που θεωρούσε ως τυραννική εξουσία του όχλου. Θεωρούσε τη σοβιετική εξουσία όχι καλύτερη, και από μερικές πλευρές μάλιστα χειρότερη, από την τσαρική κυβέρνηση. Ας πάρουμε για παράδειγμα τη λογοκρισία του τύπου: «Ακόμα κι αν κάποιος μπορούσε να διαβάσει ακόμα όλες τις καθημερινές εφημερίδες, ωστόσο δεν μπορούσε να αποκομίσει ιδιαίτερες πληροφορίες. Η λογοκρισία του τύπου είναι μονόπλευρη και τυραννική σήμερα όσο και στο απόγειο της απολυταρχίας, απλώς καταστέλλεται ένα διαφορετικό κομμάτι των ειδήσεων».

Για να δώσει στους Αμερικανούς αναγνώστες μια ιδέα για την «μανία των επιτροπών» που είχε κυριεύσει τη Ρωσία, χρησιμοποίησε την παρακάτω αναλογία:

«Προσπαθείστε να φανταστείτε πώς θα ήταν στην Ουάσιγκτον, ας πούμε στο γραφείο της γραμματείας του θησαυροφυλακίου, αν μια επιτροπή εκ μέρους της Αμερικανικής Ομοσπονδίας Εργασίας έμπαινε μέσα κι έλεγε 'Έχουμε έρθει να σας ελέγξουμε. Παραδώστε όλα τα βιβλία σας και τα εμπιστευτικά έγγραφά σας'. Αυτό ακριβώς είναι που συμβαίνει στα Υπουργεία της Ρωσίας, και θα συνεχιστεί αν δεν σχηματιστεί μια κυβέρνηση που να λογοδοτεί μόνο στο εκλογικό σώμα και όχι μια κυβέρνηση δουλική απέναντι στο Συμβούλιο των εκπροσώπων Εργατών και Στρατιωτών».

Η περιγραφή της Ντορ είναι μονόπλευρη: η σοβιετική εξουσία αμφισβητήθηκε σθεναρά το 1917 και η Προσωρινή Κυβέρνηση προωθούσε τη δική της φιλόδοξη ατζέντα. Παρ' όλα αυτά, φανερώνουν πραγματικότητες που ενώ δεν εκπλήσσουν τους περισσότερους ιστορικούς, ρίχνουν ένα αναπάντεχο φως στο σύνθημα «όλη η εξουσία στα σοβιέτ!». Αξίζει να εξετάσουμε αυτή τη νέα προοπτική, καταρχάς δείχνοντας τη συνέχεια μεταξύ Φλεβάρη κι Οκτώβρη, έπειτα διερευνώντας το τι είδους επανάσταση ήταν και τέλος μελετώντας την ηγεσία των Μπολσεβίκων και ιδιαίτερα τον Λένιν.

Το «Όλη η εξουσία στα Σοβιέτ!» είναι ένα από τα πιο διάσημα συνθήματα στην επαναστατική ιστορία. Στέκεται στο ίδιο επίπεδο με το «Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφότητα» ως σύμβολο μιας ολόκληρης επαναστατικής εποχής. Αποτελείται από τρεις λέξεις: *вся власть советам*, δηλαδή *vsyavlast' sovetam*. "*Vsya*" = "όλη", "*vlast'*" = "η εξουσία," and "*sovetam*" = "στα σοβιέτ". Η ρωσική λέξη "*sovet*" απλώς «συμβουλή», κι από κει προκύπτει το «συμβούλιο».

Μια άλλη ρωσική λέξη, *-vlast*—παρουσιάζει μεγαλύτερη πρόκληση. Το «Εξουσία» δεν είναι απολύτως επαρκής μετάφραση για μια σειρά λόγους. Το *Vlast* έχει μια πιο συγκεκριμένη σημασία από την αγγλική λέξη «εξουσία», δηλαδή την ανώτατη αρχή σε κάθε χώρα. Για να αποτελεί κάποιος *vlast*, πρέπει να έχει το δικαίωμα στην τελική απόφαση, να είναι ικανός να παίρνει αποφάσεις και να είναι υπεύθυνος για την υλοποίησή τους. Συχνά, στα αγγλικά, στην προσπάθεια να αποδοθούν αυτές οι έννοιες, το *vlast* μεταφράζεται με τη γενική έννοια «η εξουσία». Εγώ θα εναλλάσσω τις δυο λέξεις.

Από τον Φλεβάρη στον Οκτώβρη

Κεντρική στη συνηθισμένη ανάγνωση του 1917 είναι η αντιπαράθεση μεταξύ «Φλεβάρη» και «Οκτώβρη». Στο μορφωμένο αναγνωστικό κοινό προσφέρεται μια φιλελεύθερη εκδοχή αυτής της αντίθεσης: Ο Φλεβάρης ήταν η καλή επανάσταση των πολιτικών ελευθεριών και της δημοκρατίας, και ο Οκτώβρης είναι η κακή παράνομη επανάσταση της τυραννίας και του εξτρεμιστικού ουτοπισμού.

Στην Αριστερά βρίσκουμε μια παρόμοια αντιπαράθεση, αλλά με την αξιολόγηση αντίστροφη: «η αστικό-δημοκρατική επανάσταση» απέναντι στην «σοσιαλιστική επανάσταση». Παραβλέπεται η ισχυρή συνέχεια μεταξύ Φλεβάρη και Οκτώβρη. Από τις αρχές της του Φλεβάρη, η εξέγερση του 1917 θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται ως «αντι-αστική δημοκρατική επανάσταση». Η σοβιετική εξουσία διακηρύχθηκε στηνπραγματικότητα τον Φλεβάρη- ο ρόλος του Οκτώβρη ήταν να επιβεβαιώσει ότι αυτή η εξουσία δεν θα εγκατέλειπε το πολιτικό σκηνικό ειρηνικά. Η βασική δύναμη που βρισκόταν πίσω από αυτή τη νέα εξουσία ή «ανώτατη αρχή» -το σώμα των σοβιέτ- ήταν ο λαός, το «*narod*», οι εργάτες, οι στρατιώτες και οι αγρότες, ο όχλος που έρχεται σε αντίθεση με την ελίτ, το *tsenzoviki* (δηλαδή τις «εύπορες τάξεις»), τη μορφωμένη κοινωνία. Ο κεντρικός σκοπός της σοβιετικής επανάστασης ήταν να φέρει εις πέρας το τεράστιο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων που είχαν διακηρυχθεί κάτω από τη σημαία του όρου «δημοκρατική επανάσταση» -πρώτο και κυριότερο, η γη στους αγρότες και η εκκαθάριση του *romeshchiki* (ευγενείς γαιοκτήμονες) ως τάξη και επίσης να μπει τέλος στον δολοφονικό και άσκοπο πόλεμο.

Την ίδια στιγμή, η επανάσταση ήταν οξύτατα αντι-αστική, ακόμα κι αν αυτό το αίσθημα δεν μεταφραζόταν σε προγραμματικά αιτήματα για το σοσιαλισμό με βραχυμεσοπρόθεσμους όρους. Αυτό που εκπλήσσει δεν είναι η κοινωνική βάση της επανάστασης ούτε οι αντι-αστικές διαθέσεις αυτής της βάσης, αλλά η δημιουργία σχεδόν ταυτόχρονα με την πτώση του τσάρου μιας βιώσιμης να καταστεί ανώτατη αρχή εναλλακτικής στη χώρα, που βασιζόταν στο πλατύ αυτό λαϊκό σώμα της επανάστασης.

Τον Φλεβάρη, η μακρόχρονη δυναστεία των Ρομανόφ –που συχνά αποκαλούνταν «η ιστορική ανώτατη αρχή (*vlast*) – διαλύθηκε, αφήνοντας τη Ρωσία επί της ουσίας χωρίς λειτουργικό *vlast*, δηλαδή χωρίς μια γενικά αναγνωρισμένη

ανώτατη αρχή. Η βασική διάταξη των δυνάμεων που χαρακτήρισε όλο το 1917 στήθηκε σχεδόν αμέσως, στην πραγματικότητα κατά τη διάρκεια των επαναστατικών γεγονότων στις 27 Φλεβάρη. Εκείνη τη μέρα, έγιναν τα ακόλουθα:

A) Η τσαρική ανώτατη αρχή που εξουσίαζε τη Ρωσία για εκατοντάδες χρόνια κατέρρευσε στην πρωτεύουσα Πετρούπολη. Ο τσαρισμός ήταν η ανώτατη αρχή με την πλήρη σημασία της λέξης: ασκούσε έλεγχο στις ένοπλες δυνάμεις, ήταν ευρέως αναγνωρισμένη και νομιμοποιημένη εξουσία και διέθετε μια κοινωνική βάση.

B) Δημιουργήθηκε το Σοβιέτ της Πετρούπολης από σοσιαλιστές διανοούμενους που κάλεσαν εκπροσώπους από τα εργοστάσια και πολύ γρήγορα και στρατιώτες. Σύντομα, το διάσημο Διάταγμα Νούμερο 1 που εξέδωσε το Σοβιέτ του εξασφάλισε με την πιο ουσιαστική έννοια τη δυνατότητα να αποτελέσει την ανώτατη αρχή: του εξασφάλισε τον έλεγχο των ενόπλων δυνάμεων. Καλώντας για τον εκδημοκρατισμό του στρατού και τη δημιουργία επιτροπών στρατιωτών, το Σοβιέτ της Πετρούπολης κέρδισε την εμπιστοσύνη και την αφοσίωση των στρατιωτών.

Γ) Δημιουργήθηκε η Προσωρινή Κυβέρνηση από φιλελεύθερους αστούς πολιτικούς. Αν και η Προσωρινή Κυβέρνηση προσπάθησε να αντλήσει κάποιο είδος νομιμότητας ως συνέχεια του κράτους και θέλοντας να παρουσιάσει τη διαβίβαση της εξουσίας στην ίδια ως «νόμιμη», στην πραγματικότητα αποτέλεσε αντίδραση στη δημιουργία του Σοβιέτ. Έτσι από την αρχή, οι ανώτερες τάξεις κλονίστηκαν και «έχασαν την ισορροπία τους», σκοντάφτοντας σε ένα απροσδόκητο εμπόδιο με το σχηματισμό και τη λειτουργία μιας σοβιετικής ανώτατης αρχής. Για καλή της τύχη, η Προσωρινή Κυβέρνηση βρήκε συμμάχους στη μετριοπαθή σοσιαλιστική ηγεσία του Σοβιέτ, που ένιωθε ότι ήταν επιτακτική ανάγκη να διατηρηθούν τα πιο προοδευτικά τμήματα της αστικής τάξης με την πλευρά της επανάστασης.

Έτσι, το Σοβιέτ της Πετρούπολης ανέλαβε τον ρόλο της πεμπτουσίας του *vlast*, της ανώτατης αρχής της χώρας, αν και σε αυτό το στάδιο ακόμα ήταν προσεκτικό να αποφεύγει το χαρακτηρισμό (στο *M* το χαρακτηρισμό «*vlast*»).

Το Σοβιέτ ήταν το εκλεγμένο σώμα εκπροσώπων των εργατών ΚΑΙ των στρατιωτών: μια σημαντική διαφορά σε σχέση με την εκδοχή του 1905.

Υπήρχαν δυο κεντρικά σημεία σε αυτή την εκδοχή εξουσίας: πρώτον, η Προσωρινή Κυβέρνηση υποχρεώθηκε να δεσμευτεί σε τμήματα-κλειδιά του Σοβιετικού προγράμματος για να αποκτήσει στοιχειώδη νομιμοποίηση, και , στην πραγματικότητα, για να μπορέσει να υπάρξει. Δεύτερον, το Διάταγμα Νο1 επέτρεψε στο Σοβιέτ (σχεδόν χωρίς να το αντιλαμβάνεται) να αποκτήσει σε μεγάλο βαθμό κάθε ανώτατη εξουσία, δηλαδή να ελέγξει το ανώτατο μέσο εξαναγκασμού, τον στρατό. Αυτά τα δυο γεγονότα, η κυβερνητική δέσμευση να πραγματοποιηθούν σημαντικά τμήματα του σοβιετικού προγράμματος και η απόλυτη αφοσίωση των ενόπλων δυνάμεων στο Σοβιέτ αντί στην Προσωρινή Κυβέρνηση –καθόρισαν τη ροή των πολιτικών γεγονότων για το υπόλοιπο της χρονιάς.

Επιφανειακά, οι περιπέτειες της σοβιετικής εξουσίας κατά τη διάρκεια του 1917 εκφράστηκαν με μια σειρά δραματικών πολιτικών κρίσεων. Κοιτώντας βαθύτερα, εκτυλισσόταν μια πιο μοριακή διαδικασία που προσέδιδε στο σοβιέτ τα βασικά χαρακτηριστικά ενός αυθεντικού *vlast*. Ας εξετάσουμε αυτή τη βαθύτερη διαδικασία.

Σύμφωνα με κάποιους μπολσεβίκους παρατηρητές, το Σοβιέτ το Φλεβάρη ήταν «μια ανώτατη αρχή-*vlast* σε εμβρυική μορφή». Πρόκειται για μια εξαιρετική μεταφορά, που οδηγεί στο ακόλουθο ερώτημα: τι χρειαζόταν για να γίνει αυτοτροφοδοτούμενο, ανεξάρτητο *vlast* που θα μπορούσε να υπερασπιστεί τον εαυτό του; Μια μάχιμη κι αποτελεσματική ανώτατη αρχή απαιτεί τουλάχιστον τα ακόλουθα:

1. Μια αίσθηση αποστολής: αυτό που θα μπορούσαμε να πούμε «εσωτερική» νομιμοποίηση.
2. Την διεκδίκηση μιας νομιμοποίησης που αντλεί και βασίζεται στην αφοσίωση του κόσμου –εξωτερική νομιμοποίηση.
3. Το μονοπώλιο των νόμιμων μέσων εξαναγκασμού
4. Την ικανότητα εξόντωσης όλων των αντιπάλων.
5. Ένα ευρύ πρόγραμμα για την αντιμετώπιση των βασικών καθημερινών εθνικών αναγκών.
6. Μια ισχυρή πολιτική τάξη για να παίξει το ρόλο που έπαιζε το *dvorianstvo* (η αριστοκρατία) στην τσαρική Ρωσία
7. Έναν διοικητικό μηχανισμό ικανό να μεταδίδει τη θέληση του κεντρικού *vlast* σε όλη τη χώρα.

Αυτά είναι τα χαρακτηριστικά-κλειδιά που απαιτούνται για να μπορεί να επιβιώσει ένα *vlast*. Το εμβρυικό *vlast* του Σοβιέτ που ιδρύθηκε τον Φλεβάρη ξεκίνησε με κάποια από αυτά τα χαρακτηριστικά σε υποτυπώδη μορφή, αλλά έπειτα όλα τα χαρακτηριστικά σταθερά αποκτούσαν συνεχώς περισσότερη ουσία και περιεχόμενο, πρώτα κατά τη διάρκεια του 1917 κι έπειτα κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Για παράδειγμα, το σοβιέτ απέκτησε εθνική θεσμική υπόσταση, μέσα από μια πανρωσική Συνδιάσκεψη στα τέλη του Μαρτίου και δυο Συνέδρια των Σοβιέτ (τον Ιούνιο και τον Οκτώβρη) . Αντίθετα, η Προσωρινή Κυβέρνηση σταδιακά έχασε ακόμα και τα όποια ουσιαστικά χαρακτηριστικά διέθετε στην αρχή, μετατρέπόμενη όλο και περισσότερο σε εικονική κυβέρνηση. Μέχρι το φθινόπωρο του 1917, είχε χάσει την υποστήριξη ακόμα και μετριοπαθών σοβιετικών ηγετών και δεν ήταν τίποτα περισσότερο από μια ανώτατη αρχή-φάντασμα. Ας στραφούμε τώρα στις αλληπάλληλες πολιτικές κρίσεις που σημάδεψαν τις σχέσεις μεταξύ σοβιέτ και των αστών μεταρρυθμιστών στην Προσωρινή Κυβέρνηση. Ο πολιτικός αγώνας το 1917 διεξαγόταν μέσα στο πλαίσιο που δημιουργούσε ένας άγραφος νόμος: ότι η σοβιετική πλειοψηφία έχει την τελευταία λέξη σε ζητήματα προγράμματος και προσώπων που αποτελούν την Προσωρινή Κυβέρνηση . Στην αρχή, ο Αλεξάντερ Κερένσκι μπήκε στην κυβέρνηση ως σοβιετικός εκπρόσωπος. Γι αυτόν και γι άλλους λόγους, η αντίθεση που προβάλλεται συχνά μεταξύ μιας αρχικής περιόδου «δυναδικής εξουσίας» και μιας επόμενης περιόδου συνασπισμού είναι άνευ σημασίας.

Στις αρχές Μαΐου, η Προσωρινή Κυβέρνηση πρότεινε και το σοβιέτ αποδέχτηκε το κυβερνητικό αίτημα να σταλούν περισσότεροι εκπρόσωποι του σοβιέτ στην κυβέρνηση. Ανεξαρτήτως του πόσοι σοβιετικοί εκπρόσωποι εστάλησαν στην κυβέρνηση, το γεγονός παραμένει ότι καμιά σημαντική πολιτική πρωτοβουλία δεν μπορούσε να ληφθεί κόντρα στις επιθυμίες της σοβιετικής πλειοψηφίας. Έτσι οι διάφορες πολιτικές κρίσεις που προέκυπταν όλο το χρόνο έληγαν όταν η σοβιετική εξουσία γνωστοποιούσε τη θέλησή της, καθώς διατηρούσε τον απόλυτο έλεγχο του στρατού. Αυτό ίσχυε τόσο τον Μάρτη, Απρίλη, Ιούλιο και Αύγουστο όσο και τον Οκτώβρη.

Φυσικά, η σοβιετική εξουσία αμφισβητήθηκε σοβαρά από το ξεκίνημα: η αντεπανάσταση επίσης ξεκίνησε από τον Φλεβάρη. Το σημείο-κλειδί της διαμάχης ήταν αυτό που αποκαλούσαν εκείνη την περίοδο *krizisvlasti*, κρίση εξουσίας. Το πρόβλημα συχνά συνίστατο στο εξής: το *dvovlastie*, η δυναδική

εξουσία, η δυαδική ανώτατη αρχή, είναι μια αντίφαση- αν υπάρχουν δυο κέντρα αποφάσεων, τότε ποιος παίρνει την τελική απόφαση, ποιος είναι αυτός που πραγματικά αποφασίζει; Η δυαδική εξουσία είναι το ισοδύναμο της «πολλαπλής εξουσίας» που με τη σειρά του είναι το ισοδύναμο καμίας εξουσίας και ανώτατης αρχής : η συνταγή για κυβερνητική δυσλειτουργία. Η Ρωσία χρειάζεται ΜΙΑ αδιαμφισβήτητη, αναγνωρισμένη και συνεκτική (tverdaia) ανώτατη αρχή. Σε αυτό το σημείο, οι γνώμες άρχιζαν να διαφοροποιούνται. Το φιλελεύθερο κόμμα των Καντέτ, οι πρώτοι που έθεσαν την παραπάνω γραμμή σκέψης, ισχυρίζονταν ότι επομένως τα σοβιέτ πρέπει να αποσυρθούν από το πολιτικό σκηνικό. Οι Μπολσεβίκοι, που γρήγορα επιστράτευαν το επιχείρημα για τους δικούς τους σκοπούς, έλεγαν ότι ΟΛΗ η εξουσία πρέπει να περάσει στα σοβιέτ!

Το υπαρξιακό ερώτημα που αντιμετώπιζε το σώμα των σοβιέτ ήταν: μπορούσε το σοβιετικό πρόγραμμα να υλοποιηθεί μέσω μιας καλόπιστης συνεργασίας με τους αστούς μεταρρυθμιστές- ή το κενό μεταξύ ελίτ και λαού σε τόσο θεμελιώδη ζητήματα όπως ο πόλεμος, το αγροτικό ζήτημα, οι οικονομικές αλλαγές, ήταν πολύ μεγάλο για να γεφυρωθεί;

Οι Μπολσεβίκοι βάφτιζαν την προσπάθεια ταξικής συνεργασίας ως *soglashatelstvo*—έναν όρο που συχνά μεταφράζεται παραπλανητικά ως «συμφιλιωτισμός», αλλά μπορεί να κατά λέξη να μεταφραστεί ως «συμφωνιοτισμός» (“*agreementism*” στα αγγλικά). Έτσι το ζήτημα που αντιμετώπιζε το σοβιετικό σώμα ήταν: είναι βιώσιμος ο «συμφωνιοτισμός»; Ναι, μπορεί να ήταν βολικό να δουλεύεις μαζί με τις ελίτ παρά κόντρα σε αυτές, **αλλά όχι αν αυτό σημαίνει την παραίτηση από τους στόχους της επανάστασης.**

Από τη σκοπιά της αναδυόμενης αντεπανάστασης, υπήρχαν δυο πιθανές στρατηγικές για να διαλυθεί το σοβιετικό σύστημα: ένα ειρηνικό πραξικόπημα κι ένα βίαιο πραξικόπημα. Η απόπειρα βίαιου πραξικοπήματος πραγματοποιήθηκε με τον Στρατηγό Κορνίλοφ στα τέλη του Αυγούστου, – αλλά αυτό ήταν κακοσχεδιασμένο εγχείρημα από την αρχή , που γρήγορα προσέκρουσε στη σκληρή πραγματικότητα που ίσχυε το 1917, δηλαδή την απόλυτη αφοσίωση των ενόπλων δυνάμεων στα σοβιέτ. Το ειρηνικό πραξικόπημα βασιζόταν στην στρατηγική δημιουργίας μιας εναλλακτικής ανώτατης αρχής βασιζόμενης σε ένα πλατύ φάσμα δυνάμεων με εθνική υποστήριξη, ενώ παράλληλα ζητούσαν από τα σοβιέτ να κάνουν πίσω εθελοντικά. Σε αυτή την

κατηγορία εντάσσονται πειράματα του φθινοπώρου όπως η Δημοκρατική Συνδιάσκεψη και το Προκοινοβούλιο. Όλο και περισσότερο, η Συντακτική Συνέλευση γινόταν το κέντρο των προσπαθειών για ειρηνικό πραξικόπημα, δηλαδή για την προσπάθεια να συρθεί η σοβιετική εξουσία σε πρόθυμη οικειοθελή απόσυρση. Για το σώμα των Σοβιέτ, το ερώτημα απαντήθηκε στις αρχές Σεπτεμβρίου, όταν οι νέες πλειοψηφίες στα σοβιέτ της Μόσχας και της Πετρούπολης έδωσαν την υποστήριξή τους σε μια κυβέρνηση καθαρά σοβιετική και 'αντι-συμφωνιστική'. Έγινε προφανές ότι το ερχόμενο Δεύτερο Συνέδριο των Σοβιέτ τον Οκτώβρη θα κινούταν σε παρόμοια κατεύθυνση. Έτσι το ερώτημα έμπαινε ήταν: θα εξακολουθούσε να ισχύει ο άγραφος νόμος; θα μπορούσε η νέα σοβιετική πλειοψηφία να ασκεί τον ίδιο τελικό έλεγχο στις πολιτικές και τα πρόσωπα της κυβέρνησης, όπως έκανε η παλιά σοβιετική πλειοψηφία; Στη συνηθισμένη αφήγηση, ο Οκτώβρης ήταν η στιγμή που τα σοβιέτ ανέτρεψαν την Προσωρινή Κυβέρνηση. **Από τη δική μας σκοπιά, ήταν η στιγμή που η Προσωρινή Κυβέρνηση απέτυχε να ανατρέψει τα σοβιέτ.**

Την ίδια περίοδο, τα σοβιέτ ανέθεταν την πολιτική ηγεσία στο Μπολσεβίικο Κόμμα. Αυτή η επιλογή ήταν αναπόφευκτη συνέπεια της θεμελιώδους απόφασης να διατηρήσουν τη σοβιετική εξουσία, καθώς οι Μπολσεβίκοι ήταν η μόνη οργανωμένη πολιτική δύναμη που είχε τη θέληση και την ικανότητα να το υλοποιήσει. {Οι Αριστεροί Εσέροι, -στΜ το Εσέροι προκύπτει από το «SR» = Social–Revolutionaries =σοσιαλεπαναστάτες- ήταν αρκετά πρόθυμοι αλλά μόλις και μετά βίας συγκροτούσαν οργανωμένη πολιτική δύναμη}. Η διάλυση της Συντακτικής Συνέλευσης στις αρχές του Γενάρη ήταν η τελευταία ευκαιρία να τερματιστεί η σοβιετική εξουσία ειρηνικά, δηλαδή με εθελοντική αυτοδιάλυση. Έτσι στη συνέχεια το ζήτημα διευθετήθηκε στα πεδία των μαχών.

Το Δεύτερο Συνέδριο: Η σημασία του «Οκτώβρη» ... τον Οκτώβρη

Σύμφωνα με τον άγραφο νόμο, το τακτικό Συνέδριο των Σοβιέτ που εκπροσωπούσε τα σοβιέτ σε όλη τη χώρα δια των εκλεγμένων εκπροσώπων τους, είχε το δικαίωμα και το καθήκον να καθορίζει τόσο τις πολιτικές όσο και τα πρόσωπα της επαναστατικής κυβέρνησης. Το δεύτερο Συνέδριο που συγκλήθηκε στις 25 και 26 Οκτώβρη ήταν απλώς ένα τέτοιο σώμα. Συχνά ενθουσιαζόμαστε υπερβολικά από τις δραματικές αντιπαραθέσεις μεταξύ των Μπολσεβίκων, και από την «ένοπλη εξέγερση» που οργάνωσε η Στρατιωτική Επαναστατική Επιτροπή του Σοβιέτ της Πετρούπολης, τόσο που τείνουμε να

Ξεχνάμε το κεντρικό πολιτικό γεγονός ότι το φθινόπωρο του 1917 υπήρχε μια νέα εθνική πλειοψηφία στο εκλογικό σώμα των Σοβιέτ. Η εξέγερση αποκτά μια νέα σημασία υπό το φως αυτής της πραγματικότητας: μπορούμε να φανταστούμε το Δεύτερο Συνέδριο χωρίς την εξέγερση, αλλά δεν μπορούμε να φανταστούμε την εξέγερση χωρίς το Δεύτερο Συνέδριο. Όπως είπε ο Τρότσκι στο συνέδριο: «Η πολιτική φόρμουλα αυτής της εξέγερσης είναι: όλη η εξουσία στα Σοβιέτ μέσα από το Συνέδριο των Σοβιέτ. Μας λένε: δεν περιμένατε το συνέδριο. Εμείς, ως κόμμα, θεωρήσαμε ως σκοπό μας το να δημιουργήσουμε την αυθεντική δυνατότητα για το Συνέδριο των Σοβιέτ να αποκτήσει την ανώτατη αρχή της χώρας (vlast) στα χέρια του».

Κατά συνέπεια, μια ματιά στις διαδικασίες του Δεύτερου Συνεδρίου θα μας δώσει μια ιδέα της σημασίας του Οκτώβρη ΤΟΝ Οκτώβρη, που σημαίνει το τι πίστευε ότι κάνει το Δεύτερο Συνέδριο ως σύνολο, συμπεριλαμβανομένης τόσο της πλειοψηφίας όσο και της μειοψηφίας του. Σύμφωνα με τον άγραφο νόμο, ένα κατάλληλα συγκροτημένο κι εκλεγμένο συμβούλιο των σοβιέτ είχε το δικαίωμα να ορίζει τις πολιτικές και τα πρόσωπα της κυβέρνησης. Εδώ βρισκόταν η καρδιά του ζητήματος, και κανένας στο Συνέδριο δεν το αμφισβητούσε αυτό, ούτε καν οι πιο αποφασισμένοι εχθροί των Μπολσεβίκων.

Αντίθετα, προσπάθησαν να υπονομεύσουν τη νομιμοποίηση του Συνεδρίου με διάφορα άλλα μέσα: Πρώτον, με στημένες αποχωρήσεις για να στερήσουν το Συνέδριο από την απαραίτητη απαρτία και να το μετατρέψουν σε «άτυπη σύσκεψη».

Δεύτερον, ισχυριζόμενοι ότι η ένοπλη διαμάχη και ο «εμφύλιος πόλεμος» στους δρόμους έκανε αδύνατη την αποστολή του Συνεδρίου. Αλλά προσοχή: οι αντι-Μπολσεβίκοι σοσιαλιστές δεν διαμαρτύρονταν για τη σύλληψη των μελών της Προσωρινής Κυβέρνησης, αλλά μόνο για τη μεταχείριση των σοσιαλιστών υπουργών –και ακόμα κι εδώ η οργή δεν αποδιδόταν στην ιδιότητά τους ως υπουργοί, αλλά βασικά επειδή ήταν σύντροφοι του κόμματος σε κομματική αποστολή. Τελικά, ακόμα κι όταν συμφωνούσαν ότι το Συνέδριο είχε το δικαίωμα να δημιουργήσει μια νέα κυβέρνηση, ακόμα και μια κυβέρνηση που απέκλειε τα μη-σοβιετικά κόμματα, επέμεναν ότι αυτή η νέα σοβιετική

ανώτατη αρχή εκπροσωπούσε ΟΛΑ τα σοβιετικά κόμματα και ακόμα ΟΛΕΣ τις δημοκρατικές δυνάμεις, άρα την πτέρυγα του Μαρτόφ στους Μενσεβίκους και τους Αριστερούς Εσέρους, αν και η δημιουργία ενός τόσο πλατιού συνασπισμού αποτελούσε ένα μη ρεαλιστικό , απατηλό όνειρο.

Έτσι κανένας στο Συνέδριο δεν αμφισβητούσε στην πραγματικότητα τον άγραφο νόμο. Με ποιο πρόγραμμα εξουσιοδότησε το Συνέδριο την κυβέρνηση; Τρία πράγματα αποφασίστηκαν κατά τη διάρκεια της διήμερης συνεδρίασης: η επίσημη κυβερνητική πρόταση για «δημοκρατική ειρήνη», η γη στους αγρότες με ταυτόχρονη κατάργηση της ιδιοκτησίας των γαιοκτημόνων και η δημιουργία μιας «κυβέρνησης εργατών-αγροτών». Και τα τρία μέτρα επί της ουσίας ήταν «δημοκρατικά» με τους όρους της εποχής, και σε αυτόν τον δημοκρατικό χαρακτήρα των μέτρων έδωσαν μεγάλη έμφαση οι κεντρικοί ομιλητές των Μπολσεβίκων. Μια πολύ διάσημη δήλωση του Λένιν –ίσως η ανακήρυξη της νέας ανώτατης αρχής- έχει ως εξής: « Η υπόθεση για την οποία ο λαός πάλεψε- η άμεση πρόταση για δημοκρατική ειρήνη, η κατάργηση της ιδιοκτησίας των γαιοκτημόνων, ο εργατικός έλεγχος στην παραγωγή, η δημιουργία μιας σοβιετικής κυβέρνησης –αυτή η υπόθεση είναι σήμερα εξασφαλισμένη». Στο προσχέδιο λόγου του ο Λένιν είχε γράψει «ζήτω ο σοσιαλισμός!» αλλά τελικά διέγραψε αυτή τη φράση. Αυτό το γεγονός αναδεικνύει ένα άλλο χαρακτηριστικό των αντιπαραθέσεων στο Συνέδριο: τη χαμηλή δημοτικότητα της λέξης και της έννοιας «σοσιαλισμός». Είναι αλήθεια ότι μπορεί να αναφέρθηκε ο σοσιαλισμός ως τελικός στόχος. Αλλά οι Μπολσεβίκοι ποτέ δεν υπερασπίστηκαν το πραγματικό πρόγραμμα που όρισε το Συνέδριο ως σοσιαλιστικό –και πιο αποκαλυπτικό είναι ότι ούτε αυτοί που έκαναν επιθέσεις στους Μπολσεβίκους έκαναν κριτική στις ουτοπικές τους προσπάθειες να εγκαθιδρύσουν τον σοσιαλισμό στη Ρωσία. Ο «Σοσιαλισμός» απλώς δεν ήταν θέμα στο Δεύτερο Συνέδριο.

Η ιστορική σημασία του Δεύτερου Συνεδρίου, τότε, ήταν ότι ο προηγούμενος άγραφος νόμος αυτοχριστόταν σήμερα ανοιχτά ο ανώτατος νόμος της χώρας. Η εμβρυική ανώτατη αρχή που

δημιούργησε ο Φλεβάρης –μια ανώτατη αρχή βασισμένη αποκλειστικά στους εργάτες και τους αγρότες, και αφοσιωμένη στο πρόγραμμα της επανάστασης – ανακοίνωνε στον κόσμο τη σταθερή του πρόθεση να επιβιώσει και να πετύχει.

Τι είδος επανάστασης;

Η σκοπιά μας στο Δεύτερο Συνέδριο και το πρόγραμμά του καθιστά αναπόφευκτο το ερώτημα: τι είδος επανάστασης ήταν η ρώσικη επανάσταση του 1917; Από κάποιες πλευρές, φυσικά, η εργατο-αγροτική επανάσταση στη Ρωσία θα ήταν αναπόφευκτα «σοσιαλιστική», δηλαδή θα καθοδηγούνταν από αφοσιωμένους σοσιαλιστές που ο απώτερος σκοπός τους ήταν να χτίσουν μια σοσιαλιστική κοινωνία. Τα σοσιαλιστικά κόμματα διέθεταν το απόλυτο μονοπώλιο της πολιτικής στήριξης από το λαό (narod) και μόνο αυτά εκπροσωπούσαν στο σοβιετικό σύστημα. Επιπλέον, οι Μπολσεβίκοι τελικά ενέτασαν το σχέδιό τους στο πλαίσιο της πανευρωπαϊκής σοσιαλιστικής επανάστασης που πίστευαν ότι διαφαινόταν στον ορίζοντα. Από την άλλη μεριά, όταν κοιτάμε το πραγματικό πρόγραμμα που υιοθέτησε η σοβιετική εξουσία για τη Ρωσία το 1917, και επίσης το πραγματικό μήνυμα που έστειλαν οι Μπολσεβίκοι καθημερινά στο σοβιετικό σώμα, θα βρούμε «δημοκρατικά» αιτήματα αφήνοντας έξω σχεδόν αποκλειστικά τα «σοσιαλιστικά» αιτήματα.

Η δυαδική αντιπαράθεση μεταξύ «αστικοδημοκρατικής επανάστασης» και «σοσιαλιστικής επανάστασης» πηγαίνει πολύ μακριά πίσω στη Μαρξιστική παράδοση, αλλά στις αρχές του εικοστού αιώνα διαφαίνονταν καθαρά σημάδια εξασθένησής της. Το 1906 ο Καρλ Κάουτσκι έγραψε ένα σημαντικό άρθρο με τίτλο «Οι κινητήριες δυνάμεις και οι Προοπτικές της Ρώσικης Επανάστασης». Αυτό το άρθρο άρεσε στους Λένιν, Τρότσκι και Στάλιν, και όλοι τους έγραψαν σχόλια πάνω στο κείμενο. Ακόμα και μετά την επανάσταση του 1917, το άρθρο του Κάουτσκι επιστρατεύόταν από τον Λένιν, τον Τρότσκι, ακόμα και τον Καρλ Ράντεκ, για να εξηγήσουν τη λογική της Μπολσεβίκικης επαναστατικής στρατηγικής. Εδώ ο Κάουτσκι επιχειρηματολόγούσε ότι στη Ρωσία δεν διαδραματίζεται «ούτε αστική επανάσταση με την παραδοσιακή έννοια ούτε

σοσιαλιστική επανάσταση, αλλά μια αρκετά μοναδική διαδικασία που εκτυλίσσεται στο όριο μεταξύ αστικής και σοσιαλιστικής κοινωνίας». Για τον Κάουτσκι, η προηγούμενη κι η ερχόμενη Ρώσικη επανάσταση δεν ήταν αστική, καθώς καθοδηγούνταν από σοσιαλιστές, αλλά δεν ήταν και σοσιαλιστική καθώς οι αγροτικοί σύμμαχοι του προλεταριάτου δεν ήταν έτοιμοι για σοσιαλισμό. Όλοι οι Ρώσοι Σοσιαλδημοκράτες (συμπεριλαμβανομένου και του Τρότσκι) συμφωνούσαν ότι η αγροτική πλειοψηφία ήταν εμπόδιο στο σοσιαλιστικό μετασχηματισμό, εν απουσία μιας Ευρωπαϊκής Επανάστασης που θα άλλαζε τα δεδομένα του παιχνιδιού.

Με αυτό δεδομένο, γίνεται όλο και πιο λογικό να κατανοήσουμε την επανάσταση του 1917 ως αντιαστική δημοκρατική επανάσταση. Η επανάσταση που γέννησε και υπερασπίστηκε τη σοβιετική εξουσία ήταν δημοκρατική τόσο με όρους ταξικού περιεχομένου όσο και με όρους προγράμματος. Το Σοβιέτ της Πετρούπολης δημιουργήθηκε από τους εργάτες και στρατιώτες της πρωτεύουσας –δηλαδή η σοβιετική εξουσία ήταν μια «εργατοαγροτική ανώτατη αρχή» (vlast) εξαρχής και δεν έχασε ποτέ αυτόν τον χαρακτήρα. Με τους μαρξιστικούς όρους που όλοι αποδέχονταν το 1917, μια επανάσταση που ενσωμάτωνε τα συμφέροντα της αγροτιάς ήταν μια δημοκρατική επανάσταση.

Όπως είδαμε, η σοβιετική επανάσταση ήταν επίσης δημοκρατική στο πρόγραμμά της το 1917. Κυριαρχεί σήμερα ανάμεσα σε πολλούς μαρξιστές η άποψη ότι «ο σοσιαλιστικός χαρακτήρας της επανάστασης» αποτελούσε λογική αναγκαιότητα ώστε να αποκτήσει νόημα το σχέδιο της σοβιετικής εξουσίας. Αυτή η άποψη δεν αντέχει σε σοβαρή κριτική- και πράγματι την αμφισβητούσαν οι ίδιοι οι Λένιν και Τρότσκι το 1917. Υπάρχει επίσης ίσως η τάση μεταξύ κάποιων Μαρξιστών σήμερα να υποτιμούν την «καθαρά» δημοκρατική επανάσταση ως περιοριζόμενη σε ασήμαντες μεταρρυθμίσεις και ένα ασήμαντο “μίνιμουμ πρόγραμμα”. Οι Μπολσεβίκοι κρατούσαν πολύ διαφορετική στάση. Είδαν το δημοκρατικό μετασχηματισμό της Ρωσίας –τη δημιουργία μιας ριζοσπαστικής δημοκρατίας, τη γη στους αγρότες, την κατάργηση των γαιοκτημόνων ως τάξη, τον εκσυγχρονισμό όλων των πτυχών

της ζωής- ως μια εξαιρετικά φιλόδοξη και αξιόλογη αποστολή. Επιπλέον, ήταν μια αποστολή που μόνο αφοσιωμένοι σοσιαλιστές μπορούσαν να φέρουν σε πέρας. Που μας οδηγεί στο δεύτερο τμήμα του ορισμού μας: σε αντίθεση με τις κλασικές «αστικοδημοκρατικές επαναστάσεις» η Ρώσικη επανάσταση ήταν ENANTΙΑ ΣΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΗ από το ξεκίνημά της. Πρώτον, για το λόγο που σημείωσε ο Κάουτσκι: καθοδηγούνταν από σοσιαλιστές και όχι από φιλελεύθερους και «αστούς» οποιουδήποτε τύπου. Δεύτερον, και οι δυο πτέρυγες του σοβιετικού σώματος –εργάτες και αγρότες- ήταν απολύτως εχθρικές στην αστική τάξη και τις αστικές αξίες. Τρίτον, η Ρώσικη επανάσταση συνέβη εν μέσω μιας επιταχυνόμενης κατάρρευσης οποιουδήποτε λειτουργικού αστικού μοντέλου.

Από την αρχή, δηλαδή από τον Φλεβάρη, το σοβιετικό σώμα ήταν εχθρικό στην αστική τάξη τόσο με τη στενή έννοια ως βιομήχανους όσο και με την πλατιά έννοια των *tsenzoviki* (μια υβριστική έκφραση για τη μορφωμένη ελίτ , εξαιτίας των περιουσιακών προαπαιτουμένων και των «απογραφών»-εκλογικών λιστών που περιόριζαν τον αριθμό των ψηφοφόρων), των *beloruchki* (=αυτοί με τα λευκά χέρια, στΜ σαν να λέμε «οι ατσαλάκωτοι», αυτοί με τα αδούλευτα χέρια), και άλλων μη φιλικών χαρακτηρισμών για τη μορφωμένη ελίτ. Ακόμα και τις πρώτες μέρες, όταν οι ελπίδες για πραγματική συνεργασία παρέμεναν σε υψηλά επίπεδα, η μπουρζουαζία αντιμετωπιζόταν με καχυποψία και , στην πραγματικότητα, με την εκ των προτέρων υπόθεση ότι είναι ανειλικρινής. Η δέσμευση με θετικό τρόπο σε σοσιαλιστικούς στόχους ήταν πολύ λιγότερο ισχυρή από την αρνητική στάση απέναντι στην αστική τάξη ως άτομα και ως αξίες. Η κίνηση ενάντια στην αστική τάξη προκύπτει οργανικά από το ξεκίνημα της σοβιετικής εξουσίας (στΜ τον Φλεβάρη) , όχι μόνο από τα όνειρα των σοσιαλιστών διανοουμένων. Οτιδήποτε θύμιζε αστική τάξη, αγορές, αξίες μεσαίων τάξεων, καταστράφηκε στη Ρωσία από την «εποχή των μπελάδων» το 1914, και δεν υπήρχε καμία κοινωνική ή πολιτική διάθεση να ξαναχτιστεί. Έτσι, ο σοσιαλισμός στη Σοβιετική Ένωση απέκτησε περιεχόμενο από την προσπάθεια να δουλέψει μια μεγάλη σύγχρονη χώρα χωρίς αστική

τάξη, ή αυτόνομη αγορά, ή αστικό πλουραλισμό. Τόσο η βραχυπρόθεσμη κοινωνική δυναμική όσο και το μακροπρόθεσμο οικονομικό αποτέλεσμα της επανάστασης καθορίστηκαν σε πρώτο επίπεδο από την κίνηση του σοβιετικού σώματος ενάντια στην αστική τάξη.

Η Μπολσεβίκικη «Ηγεμονία»: οι Σοσιαλιστές καθοδηγούν αγρότες

Για να κατανοήσουμε το γιατί ήταν οι Μπολσεβίκοι και όχι άλλο κόμμα που κέρδισαν την ηγεσία της σοβιετικής εξουσίας, πρέπει να αποκτήσουμε μια πλατύτερη σκοπιά και να εξετάσουμε τη λεγόμενη στρατηγική ηγεμονίας που χαρακτήριζε τον Μπολσεβικισμό πριν το 1917. Η «ηγεμονία» είναι μια λέξη με πολλές σημασίες σε πολλά διαφορετικά συμφραζόμενα. Όταν οι Μπολσεβίκοι τη χρησιμοποιούσαν για να συνοψίσουν τη δική τους σκοπιά για την ταξική δυναμική στη Ρωσία, εννοούσαν πρώτα και κύρια ότι το σοσιαλιστικό προλεταριάτο έπρεπε να δράσει ως ηγέτης (ηγεμόνας) για τους αγρότες. Με μια πιο πλήρη διατύπωση: το σοσιαλιστικό προλεταριάτο μπορούσε να οδηγήσει την επανάσταση «μέχρι το τέλος» δημιουργώντας ένα επαναστατικό *vlast* βασισμένο στα κοινά συμφέροντα εργατών κι αγροτών, απορρίπτοντας οποιαδήποτε δέσμευση απέναντι σε φιλελεύθερους μεταρρυθμιστές να φρενάρουν ή να τραβήξουν πίσω την επανάσταση.

Η προπολεμική ηγεμονική στρατηγική έδωσε στους Μπολσεβίκους προβάδισμα –έναν «μπούσουλα» που τελικά οδήγησε στην υποστήριξη από την πλειοψηφία στο Δεύτερο Συνέδριο. Οι Μπολσεβίκοι στην Πετρούπολη δε χρειάζονταν τον Λένιν για να εκτιμήσουν την κατάσταση και να εφαρμόσουν τις απόψεις τους κερδίζοντας την πλειοψηφία του σοβιετικού σώματος-τόσο τους εργάτες όσο και τους αγρότες στρατιώτες- στο σχέδιο της πλήρους σοβιετικής εξουσίας και να τους πείσουν να απορρίψουν τον οποιοδήποτε συμβιβασμό με τους αστούς μεταρρυθμιστές. Οι

Μπολσεβίκοι ηγέτες όπως ο Κάμενεφ και ο Στάλιν ήταν σίγουροι ότι η Προσωρινή Κυβέρνηση ήταν απολύτως ανίκανη να φέρει σε πέρας το επαναστατικό πρόγραμμα και πράγματι θα αποκάλυπτε γρήγορα την αντεπαναστατική της ουσία.

Σε όλη αυτή τη συζήτηση, ο ρόλος της συμμαχου αγροτιάς παρέμεινε κεντρικός. Η περισσότερη συζήτηση μεταξύ των Μπολσεβίκων τον Απρίλιο μετά την επιστροφή του Λένιν αφιερώθηκε στη διασφάλιση ότι όλοι βρίσκονταν στο ίδιο μήκος κύματος για τον ζωτικό επαναστατικό ρόλο των αγροτών. Εδώ βρίσκεται το γιατί μερικοί Μπολσεβίκοι επέμεναν ότι «η αστικοδημοκρατική επανάσταση δεν έχει τελειώσει»- ήταν ένας άλλος τρόπος για να πούνε ότι «η αγροτιά είναι ακόμα επαναστατικός σύμμαχος». Ο Λένιν απαντούσε υπογραμμίζοντας ότι οποιαδήποτε λεγόμενα «βήματα προς το σοσιαλισμό» (για παράδειγμα, η εθνικοποίηση των τραπεζών) μπορούσαν να πραγματοποιηθούν μόνο με την αγροτική συγκατάθεση και υποστήριξη.

Αυτό το βασικό στοίχημα της σοσιαλιστικής ηγεσίας επί της αγροτιάς εξηγεί όχι μόνο τη νίκη των Μπολσεβίκων το 1917, αλλά και τη νίκη τους στον εμφύλιο πόλεμο. Το 1920 (πριν τη ΝΕΠ, Νέα Οικονομική Πολιτική), ο Εβγκένι Πρεομπραζένσκι περιέγραφε τον «μέσο αγρότη» ως «την κεντρική φιγούρα της επανάστασης».

Σε όλη τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, η μεσαία αγροτιά δεν συμβάδισε με το προλεταριάτο με σταθερό βήμα. Ταλαντεύτηκε πάνω από μια φορά, ιδιαίτερα όταν ήρθε αντιμέτωπη με νέες συνθήκες και νέες επιβαρύνσεις. Πάνω από μια φορά κινήθηκε προς τη μεριά των ταξικών εχθρών του. (Αλλά) το εργατο-αγροτικό κράτος χτίστηκε πάνω στα θεμέλια μιας συμμαχίας του προλεταριάτου με το 80% της αγροτιάς, και μόνο από το γεγονός αυτό δεν μπορούσε να έχει καθόλου ανταγωνιστές για την ανώτατη εξουσία, το *vlast*, εντός ρωσικών συνόρων. Ο κόκκινος Στρατός ήταν η ενσάρκωση της ηγεμονίας: αγρότες στρατιώτες, πολιτική ηγεσία από επαναστάτες σοσιαλιστές, αξιωματικοί που προσέφεραν τεχνογνωσία αλλά στερούνταν πολιτικής επιρροής, όλοι μαζί πολεμούσαν για να υπερασπιστούνε την ύπαρξη του εργατο-

αγροτικού vlast. Αυτό αναγνωριζόταν απολύτως ακόμα και από το Μενσεβίκο Φιοντόρ Νταν. Γράφοντας το 1922, ο Νταν παρατηρούσε ότι η ήττα του αγροτικής σύνθεσης Κόκκινου Στρατού στην Πολωνία το 1920 δεν ήταν αποτέλεσμα μόνο στρατιωτικής αποτυχίας:

“Για να υπερασπιστεί τη γη που άρπαξε απέναντι σε οποιαδήποτε πιθανότητα επιστροφής των γαιοκτημόνων, ο αγρότης του Κόκκινου Στρατού θα πολεμήσει με το μεγαλύτερο ηρωισμό και το μεγαλύτερο ενθουσιασμό. Θα προχωρήσει με γυμνά χέρια απέναντι σε κανόνια, τανκς, κι οι επαναστατικές πολιτοφυλακές θα μπολιάσουν και θα αποδιοργανώσουν ακόμα και τα πιο εξαιρετικά και πειθαρχημένα στρατεύματα, όπως είδαμε αντίστοιχα με τους Γερμανούς, τους Βρετανούς και τους Γάλλους... Αλλά η ιδέα του Μπολσεβίκικου κομμουνισμού φαντάζει τόσο ξένη, ακόμα και εχθρική, στη νοοτροπία του αγρότη του Κόκκινου Στρατού, που δεν μπορεί ούτε να μυήσει τον εαυτό του σε αυτόν (στις τον κομμουνισμό) ούτε να μπολιάσει τους άλλους. Δεν μπορεί να στρατευτεί στην ιδέα ενός πολέμου που μετατρέπει την καπιταλιστική κοινωνία σε σοσιαλιστική, και αυτό είναι το όριο των δυνατοτήτων του Κόκκινου Στρατού για τους Μπολσεβίκους.»

Ο Νταν είχε περίεργη αντίληψη για την «ιδέα του Μπολσεβίκικου Κομμουνισμού». Ωστόσο, οι επισημάνσεις του αναδεικνύουν δυο κεντρικά σημεία για τη Ρώσικη Επανάσταση. Πρώτον, ήταν ισχυρή όσο ήταν συμβατή με τα αγροτικά συμφέροντα και αδύναμη όταν ξεπέρασε αυτά τα όρια. Δεύτερον (ένα σημείο που συσκοτίζεται από τον Νταν) , οι αγρότες δύσκολα θα είχαν συγκροτήσει μια αποτελεσματική στρατιωτική δύναμη αν δεν διέθεταν ως πολιτική ηγεσία ένα πολιτικό κόμμα που βασίζεται στο τμήμα του λαού-narod που ζούσε στις πόλεις.

Οι Μπολσεβίκοι ήταν απολύτως αφοσιωμένοι στην εργατο-αγροτική συμμαχία και επί της ουσίας σε μια βασικά «δημοκρατική» επανάσταση. Μόνο στα τελευταία άρθρα του ο Λένιν προωθούσε ρητά την ιδέα ότι το προλεταριάτο μπορούσε να καθοδηγήσει την αγροτική πλειοψηφία στον δρόμο για τον σοσιαλισμό. Από κάποιες πλευρές, αυτή η προοπτική αποτελούσε ρήξη με την αρχική εκδοχή

ηγεμονίας, αλλά κατά βάθος ήταν απλώς μια περαιτέρω επεξεργασία της κεντρικής ιδέας ότι οι σοσιαλιστές πρέπει να ηγούνται των αγροτών.

Ο Λένιν ως Μπολσεβίκος ηγέτης

Τον Οκτώβρη, η ηγεσία της σοβιετικής εξουσίας ανατέθηκε στο Μπολσεβίκικο Κόμμα. Εξετάζοντας τα γεγονότα με τον παραπάνω τρόπο, παρακινούμαστε για μια νέα ματιά στην ηγεσία του Λένιν μέσα στο κόμμα, διαπιστώνοντας έτσι κάποια απρόσμενα στοιχεία. Αλλά πρέπει να ξεκινήσουμε με το γεγονός ότι ο Λένιν ήταν ο κυρίως υπεύθυνος για την επεξεργασία και την υπεράσπιση της στρατηγικής ηγεμονίας πριν και μετά την επανάσταση του 1905. Τον Οκτώβρη του 1915, επεξεργάστηκε περαιτέρω το σενάριό του, ισχυριζόμενος ότι το εργατο-αγροτικό *vlast* θα έπαιρνε την εξουσία κατά τη διάρκεια του δεύτερου σταδίου της επανάστασης, αντικαθιστώντας ένα αντιτσαρικό μεν αλλά φιλοπόλεμο καθεστώς. Έτσι προσέφερε στο κόμμα τον βασικό του στρατηγικό προσανατολισμό.

Όταν ο Λένιν επέστρεψε τον Απρίλιο μετά από μια δεκαετία μετανάστευσης, υπήρχαν μεγάλες πιθανότητες για διχόνοια και αποθάρρυνση. Αυτό που εντυπωσιάζει στον Λένιν τον Απρίλη –αφού κοιτάξουμε με λεπτομέρεια τα «πάρε-δώσε» ανάμεσα στους Μπολσεβίκους- είναι η ικανότητά του να ακούει τους συντρόφους του στο κόμμα, να ξεδιαλύνει το τι είναι πρωτεύον και τι δευτερεύον, να βοηθά να ξεκαθαρίζουν οι παρεξηγήσεις, τόσο από τη μεριά του όσο και για λογαριασμό των μπολσεβίκων της Πετρούπολης.

Επιτρέψτε μου να δώσω ένα μικρό αλλά αποκαλυπτικό παράδειγμα για το πώς ο Λένιν διδασκόταν από τους συντρόφους του. Στο «γράμμα από μακριά» που έστειλε από την Ελβετία πριν την επιστροφή του, ο Λένιν διαρκώς έκανε εναφορές στο «σοβιέτ των Εκπροσώπων των Εργατών». Όταν τυπώσανε το άρθρο του στην Πράβντα, οι εκδότες χωρίς να του αναφέρουν κάτι άλλαξαν αυτή

τη φράση όσες φορές αναφερόταν, διορθώνοντας «Σοβιέτ των Εκπροσώπων των Εργατών και Στρατιωτών». Στο αρχικό κείμενο των θέσεων του Απρίλη, που παραδόθηκε αμέσως μετά την επιστροφή του, ο Λένιν ακόμα χρησιμοποιούσε τον ανακριβή συντομότερο χαρακτηρισμό. Έχοντας όμως ειδοποιηθεί από τους συντρόφους του για το πρόβλημα, αμέσως διόρθωσε την έκφραση για κάτι που αποτελούσε σημαντικό σύμβολο για τη θεμελιώδη συμμαχία αγροτών-εργατών.

Ο Λένιν επίσης αξίζει να τιμάται για την υιοθέτηση του περίφημου συνθήματος των τριών λέξεων (στΜ στα Ρωσικά) «όλη η εξουσία στα Σοβιέτ!», αλλά με έναν απροσδόκητο τρόπο. Το σύνθημα δεν εμφανίζεται ούτε στις θέσεις του Απρίλη ούτε στις αποφάσεις της κομματικής συνδιάσκεψης που έληξε στις 9 Απρίλη. Η πρώτη καταγεγραμμένη χρήση του συνθήματος φαίνεται να είναι ένα λάβαρο που κρατούσε κάποιος στο δρόμο κατά τη διάρκεια αντικυβερνητικών διαδηλώσεων. Ο Λένιν μνημόνευε την εμφάνιση του συνθήματος κι αργότερα το παρέθεσε σε άρθρο του στην Πράβντα στις 2 Μαΐου. Η πρώτη χρήση του συνθήματος, όχι απλά στη σημαία κάποιου αγνώστου ή σε υπογεγραμμένο άρθρο ατόμου αλλά από επίσημο κομματικό ντοκουμέντο, εμφανίζεται στην Πράβντα στις 7 Μαΐου. Έτσι ο Λένιν αποδεικνυόταν αρκετά διορατικός ώστε να εντοπίσει το σύνθημα και να συλλάβει τις δυνατότητές απήχησής του. Με τα υπάρχοντα στοιχεία, ήταν πράγματι ο Λένιν που έβγαλε το σύνθημα από την ανωνυμία και το έκανε κεντρικό στην Μπολσεβίκικη αγκιτάτσια (=απεύθυνση προς τις μάζες).

Μετά τις Μέρες του Ιουλίου, ο Λένιν θεώρησε ότι ο «άγραφος νόμος» είχε καταργηθεί και ότι το υπάρχον σοβιετικό σύστημα δεν δύνατο πλέον να ασκεί εξουσία. Συνεπώς θέλησε να ανακαλέσει το σύνθημα «Όλη η εξουσία στα Σοβιέτ!» Όπως παραδέχθηκε αργότερα, επρόκειτο για αριστερίστικη παρέκκλιση. Ευτυχώς, οι υπόλοιποι κομματικοί ηγέτες διατήρησαν το σύνθημα και αυτό λειτούργησε προς όφελος των Μπολσεβίκων το φθινόπωρο, όταν το σοβιετικό σύστημα τροφοδοτήθηκε με νέες δυνάμεις. Όπως δείχνει αυτό το επεισόδιο, ο Λένιν ήταν ικανός ηγέτης ΕΠΕΙΔΗ

ήταν μέλος μιας ομάδας που διόρθωνε τις ατομικές παρανοήσεις.

Κοιτώντας πέρα από τη δραματική αφήγηση για τον Λένιν που δασκάλεψε τους συντρόφους του Μπολσεβίκους τον Οκτώβρη να πραγματοποιήσουν την εξέγερση, θα έπρεπε να επικεντρωθούμε στο βασικό του επιχείρημα: το εθνικό σοβιετικό σώμα, οι αγρότες κι οι εργάτες, είχαν απορρίψει κάθε είδος συμφιλιωτισμού με την αστική τάξη και επομένως είχαν εκ των πραγμάτων τοποθετηθεί δημόσια υπέρ του περάσματος της εξουσίας αποκλειστικά στα σοβιέτ. Η ένοπλη εξέγερση ήταν αναμφισβήτητα καλή ιδέα, αλλά η ένοπλη εξέγερση δεν δημιούργησε από μόνη της τη σοβιετική εξουσία- αντίθετα προστάτεψε το Δεύτερο Συνέδριο και τη δυνατότητά του να μετατρέψει τον άγραφο νόμο σε γραπτό.

Ο Λένιν ήταν ο ισχυρός ηγέτης ενός ενιαίου κόμματος. Αλλά το κόμμα δεν ήταν ενιαίο επειδή διέθετε έναν ισχυρό ηγέτη- μάλλον περισσότερο ο Λένιν ήταν ισχυρός ηγέτης επειδή το κόμμα ήταν ενωμένο γύρω από τη βασική στρατηγική της σοσιαλιστικής ηγεσίας να εγκαθιδρύσει μια εργατο-αγροτική ανωτατη αρχή (vlast).

Εξετάζοντας κάποιος τη σειρά των γεγονότων από το Φλεβάρη προς τον Οκτώβρη, εντυπωσιάζεται από το πόσο ελάχιστα πιθανή και ταυτόχρονα πόσο αναπόφευκτη ήταν η σοβιετική εξουσία. Ο Οκτώβρης ήταν δυνατός μόνο εξαιτίας τριών εξαιρετικά ασυνήθιστων συμπτώσεων: της ολοσχερούς κατάρρευσης του προηγούμενου vlast, της δημιουργίας μιας δομής βασισμένης στους εργάτες και τους αγροτικής προέλευσης στρατιώτες που άμεσα κέρδισε την ουσιαστική στήριξη του στρατού και της ύπαρξης ενός παράνομου κόμματος με μια πανεθνική δικτύωση και ένα έτοιμο κι εύληπτο πρόγραμμα που ανταποκρινόταν στις δυο πρώτες προϋποθέσεις.

Αυτά τα χαρακτηριστικά ήταν ολοφάνερα ήδη εντός λίγων ωρών από την πτώση της τσαρικής κυβέρνησης. Μετά από όλα αυτά ο Οκτώβρης έμοιαζε σχεδόν αναπόφευκτος. Ο συμφιλιωτισμός ήταν αδιέξοδος, με δεδομένο το βαθύτατο χάσμα μεταξύ των διαθέσεων του ρωσικού λαού κι εκείνων της αστικής κοινωνίας. Καθώς αυτό

γινόταν όλο και πιο φανερό, οι Μπολσεβίκοι και το πρόγραμμά τους για μια απολύτως σοβιετική εξουσία μετατρέπονταν στη μόνη ρεαλιστική εναλλακτική για το σοβιετικό σώμα. Ακόμα κι η αντεπανάσταση δεν ήταν πραγματική εναλλακτική, καθώς δεν ήταν ακόμα ετοιμη να αναλάβει την εξουσία ώστε να καταστείλει τα σοβιέτ. Το 1917 ήταν έτσι μια χρονιά αποσαφηνίσεων για τα επίδικα της μάχης. Το εργατο-αγροτικό vlast που γεννήθηκε το 1917 επιβίωσε του εμφυλίου πολέμου που ακολούθησε, αλλά πλήρωσε βαρύ τίμημα. Ένα θύμα ήταν η απόλυτη κατάργηση των πολιτικών ελευθεριών, ακόμα κι αν αυτό αποτελούσε κεντρικό προπολεμικό στόχο των Μπολσεβίκων. Ωστόσο, η πρώιμη Σοβιετική Ρωσία μπορεί με ακρίβεια να χαρακτηριστεί ως 'εργατο-αγροτικό vlast' από διάφορες κρίσιμες πλευρές. Όλο το στρώμα των γαιοκτημόνων είχε καταργηθεί ως τάξη, η μορφωμένη αστική τάξη αποκλείστηκε πλήρως από την εξουσία, οι νέες κυβερνητικές δομές στελεχώνονταν όλο και περισσότερο από εργάτες και αγρότες, πολλές από τις πολιτικές της νέας κυβέρνησης είχαν ως στόχο την άντληση υποστήριξης από αυτές τις τάξεις (για παράδειγμα, μαζικές εκστρατείες για τη διδασκαλία γραφής και ανάγνωσης) , και οι εργάτες και αγρότες εξυμνούνταν διαρκώς στα τραγούδια και τις αφηγήσεις. Ακόμα και η εξαιρετικά έντονη πολιτική μισαλλοδοξία ήταν από μια σκοπιά 'δημοκρατικό» χαρακτηριστικό, στο βαθμό που αντανakλούσε λαϊκές αξίες πλατιάς απήχησης. Η σοβιετική εξουσία γεννήθηκε το Φλεβάρη του 1917 και διατηρήθηκε τον Οκτώβρη επιτρέποντας στην Μπολσεβίκικη ηγεσία να καθιερωθεί ως ισχυρή δύναμη στον κόσμο, για καλύτερα ή για χειρότερα.

Πηγή:

<https://jacobinmag.com/2017/05/russian-revolution-power-soviet-s-bolsheviks-lenin-provisional-government>